

ДОКТРИНА У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

ІЄРАРХІЯ АКТІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПО ГОРИЗОНТАЛІ БАЗУЄТЬСЯ НА ВИЗНАННІ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ОСНОВНИМ АКТОМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА *

<...>

Позиція Верховного Суду

<...> *Щодо пріоритетності норм ЦК України*

Основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України. Актами цивільного законодавства є також інші закони України, які приймаються відповідно до Конституції України та цього Кодексу (далі – закон). Якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до Цивільного кодексу України. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до Цивільного кодексу України (частина друга статті 4 ЦК України, в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин).

У пункті 3 статті 16 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” передбачене інше правило, аніж в статті 428 ЦК України, щодо відсутності договору між співсуб'єктами прав на торговельну марку.

У разі відсутності такої угоди кожний власник свідоцтва може використовувати торговельну марку на свій розсуд, але жоден з них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання торговельної марки та передавати право на торговельну марку іншій особі без згоди решти власників свідоцтва (пункт 3 статті 16 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”).

У доктрині приватного права зауважується, що ієрархія актів цивільного законодавства може базуватися на їх юридичній силі (вимір по вертикалі). Вона поширюється, по-перше, на співвідношення закону та підзаконних актів та, по-друге, на співвідношення Конституції та законів (як кодифікованих, так і інших (поточних)). Одночасно слід визнати існування ієрархії між ЦК як кодифікованим законом та іншими (поточними) законами, що регулюють цивільні відносини. Ця ієрархія базується на визнанні ЦК основним актом цивільного законодавства (вимір

www.pravolia.com.ua

* Витяг із Постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 8 листопада 2023 р. у справі № 755/3412/22 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114904614>> (дата звернення: 25.11.2023).

ієрархії по горизонталі) (див. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків: ЕКУС, 2020. – С. 45). Стосовно виміру ієрархії актів цивільного законодавства по горизонталі, то в статті 4 ЦК України закріплюється пріоритет норм ЦК (як основного регулятора приватних відносин) над нормами інших законів. Причому, що *такий спосіб вирішення колізії норм ЦК із нормами інших законів, із констатацією пріоритету норм ЦК над нормами інших законів, підтримувався, зокрема, Конституційним Судом України (див. рішення від 13 березня 2012 року у справі № 5-рп/2012), Верховним Судом України (див. постанову Верховного Суду України від 30 жовтня 2013 року у справі № 6-59цс13, постанову Верховного Суду України від 16 грудня 2015 року у справі № 6-2023цс15), Великою Палатою Верховного Суду (див. постанову Великої Палати Верховного Суду від 22 червня 2021 року в справі № 334/3161/17 (провадження № 14-188цс20), (див. постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 25 січня 2023 року в справі № 676/47/21 (провадження № 61-8014св22).*

Тому для вирішення того, яка норма підлягає застосуванню (статті 428 ЦК чи пункт 3 статті 16 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”) потрібно застосовувати частину другу статті 4 ЦК, яка закріплює пріоритет норм ЦК над нормами інших законів. *Оскільки у пункті 3 статті 16 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” по іншому визначені правові наслідки відсутності договору між співсуб’єктами прав на торговельну марку і він суперечить статті 428 ЦК, то з урахуванням правила про пріоритетність норм ЦК над нормами інших законів, застосуванню підлягає стаття 428 ЦК.*